

Novičar iz mnogih krajev.

rod ljudskih šol nima, ali če jih ima, da so tako nepriljavne, da se otroci le malo ali pa clo nič ne naučé. Naj več napčno o tem pa je, da se jim, čeravno otroci terdih Slovincov, že nemška abeda v glavo trobi, preden so se še svojega maternega jezika dobro naučili in po njem še le pravo veselje dobili do šole. Tako se mladini prenjezna perva kal duševnega zdravljenja komaj pegnavši zaduši. Hočem enmalo slabo stanje tukajšnje farne šole popisati. Fara šteje okoli 300 za šolo pripravnih otrok, pa kaj mislite, koliko jih hodi? — K večem 50, in to še le pozimi! Žalostni vzrok tega je, ker je farna šola tako majhna, da komaj 30 otrok prostora najde. Na eni strani stanuje učitelj, na drugi je pa mala izbica, temna, pozimi merzla in mokrotna, da se tako rekoč voda po steni s curkoma odteka, in v tem berlogu se mladina uči stisnjena kakor ovčice, ki jih ovčar pred nevihto v tesen hlev zapodi. Komu bi se srce ne zjokalo, to viditi! Da se pa pri vsem tem nič ne zgodi, tej hudi napaki v okom priti, je še žalostneje. Ravno tisti, ki imajo naj bolj za omike prostega ljudstva skerbeti, se tudi osnovanju novega učilišča naj huje operajo. Naj vsak pošten za tolikanj potrebno omiko ljudstva skerben domorodec sam presodi: ali ni zaderžanje naukov nedolžnim otročičem naj huje sovražstvo do njih? — Da bi se vendar naš šolski stan na boljši obrnul!

Kovorski.

Iz okolice Cerkniske. Cerknisko jezero se je bilo letos, dasiravno so o svetem Petru ljudje v strahu zavolj kermé mislili živino poprodati, do dna posušilo, senó srednje mere je iz tistega do čistega pospravljeno, pa tudi mnogo centov, posebno šuk, od katerih so nekatere po 10 liber tehtale, je bilo vlovljenih.

Zita se je tukej sploh le po malem pridelalo. Ječmen v tej okolici večidel še semena ni obradil, pšenice je malo, prosa in ajde nekoliko več, kuha tudi nič posebno ne kaže. Suša in pa červ sta zlo škodovala. Červa ugonobiti, je še tukej med nekaterimi mnogo škodljivih vraz, na ktere mnogo zdajajo, ako se jim pa pravi pomočki priporočajo, se izgovarjajo, da se zoper Boga ni vojskovati. Vrane po nekterih krajih mnogo červov, kader ljudje orjejo, po brazdah poberejo, tu v obližju jezera se pa one naj rajši ob jezeru pasejo in se za brazde še kar ne zmenijo ne.

Pomoček zoper červa je, pridno zatirati kebre precej v začetku. Scer pride od gosposke na župane povelje: kebre pokončavati, pa že le kader so se kebre oplodili, in svojo zalego v zemljo spravili in tako se po mojih mislih takrat večidel le samci, ki so že neškodljivi, pokončujejo.

Dober zatiravec červa, ki ga je stvarnik kmetu dal, je kert, pravi dobrotnik pri kmetii, za ktere ga razumen kmet Bogu hvalčen, nespameten pa ga gerdo preklinja in včasi po tri ure na travniku z matiko, kakor vsajen stoji, da svojega dobrotnika, ki začne parst prizdigovati, nehvaležno vsmeriti. Prijatelj! bi za kertom, ki si za svoj živež le červov iše in se nobene koreninice rastlinske ne dotakne, pri tem pa tebi v tvoji naj večji prid zemljo rahlja in rodovitniši dela, da mokrota, zrak in toplota do korenin priti zamore, rajši pogostoma gomilice poravnoval, zakaj kmalo se bodeš prepričal, posebno po travnikih, da kerte moriti je kaj nespametno djanje. Pa čemu bi o tem govoril, ker še celo nekteri grajsaki kertomorivce plačujejo, da smertno orodje kertom po kertinah nastavlja! Tisti, kteri gomilice parseti, ktera če se raztroši, travi jako pognoji in travnik poboljša, nemorejo gledati, naj se razveseljujejo nad gollimi plešami, ki jih množica červov, ki jih kert ni smel povžiti, široko po travnikih razgrinja! Križnogorski.

Po ukazu presvitlega cesarja od 9. t. m. se ima armada veliko pomanjšati; prerajtano je, da se bo nek okoli 100.000 mož začasno od službe odpustilo in s tem blizo 25 milionov gold. na leto prihranilo. Vradni časnik dostavlja temu naznanilo: „da je pomanjšanje armade o ti dobi živ dokaz, da se Austria ne misli v vojsko spušati, kakor sumijo nekteri ptuji časniki“. — C. k. ministerstvo denarstva je naukazalo napravo živinske soli, ktere cent se bo po 2 fl. v c. k. solarnah (Salzämtern) 15. dan t. m. prodajati začel. — Babice (porodne pomočnice), ktere so dosihmal le v eni deželi smele svojo umetnijo opravljati, smejo prihoduje iti v ktero koli deželo austrianskega cesarstva. — Ljudske šole po Ogerškem, Erdeljskem in Horvaškem vzdigniti, je c. k. ministerstvo nauka dotičnim oblastnijam naukazalo: naj nasvetjejo pripravne učiteljske pomočnike, da se pošlejo na državne stroške na Dunaj, Prago, Bërno ali Olomuc, se popolnoma izučit za učiteljski stan. — Pa se je le spet oglasil vremenski prerok iz Jolsve. Ta mož se peča ene leta z vremenstvom, kakor da bi bil vedež vsih podnebnih prememb; posebno zapazuje vedenje žival in zeliš o tem. Od letošnjje jeseni prerokuje, da naj stareji ljudje ne bojo pomnili tako lepe jeseni; do konca novembra bo gorko in jasno; — da je sneg, ki je padel 27. septembra in 3. in 4. oktobra, tak hitro zginul, mu je gotov porok dolge jeseni. — V cerkvi Ascoliski (na Rinskem) je 8. sept. pogorela slavna podoba matere božje, ktera se za delo sv. Luke za ima. — Iz Turškega je do danes le to gotovo, kar „Oest. Corr.“ naznanja, da rusovski general Gorčakov je na dopis Omer-pašata, v kterem terja, da naj gré rusovska armada iz turških knežij, odgovoril, da ne gré in da tudi v njegovi oblasti ni, tega storiti. Al se je po tem odgovoru že vojska začela ali ne, se ne vé; od več strani se zdaj sliši, da bi začetek rusovsko-turške vojske utegnul v Azii biti, in ne na Donavi. Rusovski knez Menčikov je postavljen za poglavarja Moldave in Vlahije, poprejšna turška gospodarja sta odstavljena. Od obnaše angležke in francozke vlade se še nič gotovega ne vé.

Zgodba na Krasu.

(Po pravlici.)

Šla je mlada žena kraška,
Čversta, verla, korenjaška
V Prem. na svojo domovino;
Tam podédvat govovino;
Tri sto rajniš svoje dote.
Al nazaj gredé v goščavi
Ropar jo na poti vstavi.
Zgrabi jo za desno roko.
Ter jo vleče v gojzd globoko
K jami stermi in široki
Grozno tamni in globoki,
In obropa jo denarja.
Ter ji tako spregovarja:
„Hočem z nožem te umoriti.
Al te vreči v to globoko
Tamno jamo in široko!“
Obledé ji lica mlade,
Na kolena pred njim pade.
Vdró se solze ji iz očesa.
Smertna merzlica jo stresa:
„Za pet ran kervavih, usmili
Mater se v hudi sili:
Otročičev imam troje,
Kam sirote male moje
Bodo se brez mene djale,
Kje pomoči li iskale?

Kdo jim bode kruha rezal,
Kdo jim bode rane vezal,
Kdo oblačil nage rame,
Ko bom mervta v žrelu jame?“
Ne posluša, le zaverne
Ji morivce duše černe:
»Sleci iz mezlana krilo,
Škoda, da bi v jami gnjilo!“
„Kar veliš, ker mora biti,
Hočem, reva, ti storiti;
Ne odreci prošnje ene,
Proč obrniti se od mene.“
Se oberne k robu jame,
Žena dvigne krepke rame,
Divjo moč obup ji dade,
Urno roparja napade,
Zdihne le, se ne oddahne,
Tolovaja v jamo pahne.
V gradu sodbi vse naznani.
Od grada možje poslani,
K jami so se napotili,
Mertvo truplo našli bili,
Ga v dobravi pokopali
Dnarje ženi nazaj dali.

Kancnik.